

БЪЛГАРИЯ И КИТАЙ - ДРЕВНИ КУЛТУРИ

МАРИЯ НИКОЛОВА

- Ние сме най-древната цивилизация - каза мъдрецът и поглади със сухи пръсти дългата си бяла брада. - Народът ни ходи по тези земи, откакто се е разпукало слънцето за пръв път и оттогава все повече и по-силни ставаме. - В очите на стареца проблесна една сълза, но тя не беше от мъка и отчаяние. Чувство на гордост и родолюбие изпълваше сърцето му.

Тогава го видях за първи път. Беше дребничък и слаб, с гъсти бели вежди, които в края си бяха засукани нагоре и така му предаваха още по-дълбокомислен вид на човек, преживял много, но и много премислил. Очите му бяха като два тънки процепа, а скулите високи и изпъкнали. Личеше си отдалеч, че е от монголоидната раса.

- Аз, побратиме, идвам от далечна земя, но теб те познавам отдавна.

Тогава видях и другия човек, който досега седеше встрани в очакване да се появи на сцената. Вторият старец беше сякаш по-млад, с буйни посребрени коси, сресани назад в непокорен перчем, челото му беше изпъкнало, а кръглите очи светеха в синьо-зеления нюанс на морската шир. Бялата кожа подсказваше европейския му произход, но душата му таеше много по-дълбоки и неуволими очертания. Беше българин и гордото му изражение допълваше образа на човек, изстрадал с годините, но и не позволил на изпитанията да унищожат човешкото в него. Също като народа си, той беше твърд и несломим, жилив като младо дръвче и топъл като слънцето, което огряваше в изобилие родните му земи.

Мълчаливият мъж само погледна многозначително събеседника си и се усмихна дружелюбно. Личеше си, че двамата се познават отдавна и спореха за разни неща. Но нали в спора се ражда истината? А истината... истината е някъде по средата, между двамата, между двата народа, различните и не чак толкова традиции, между културите и хилядолетната история.

- Мислите, братко, мислите предопределят съзнанието, а много мислителни са живели по тези земи - гордо заяви китайският мъдрец. - Нима не си чувал за Шу Шун?

Мъдр човек бил Шу Шун, обичал знанието и държал на честността, но слава и изгода не търсил за себе си. Много хора го познавали и уважавали, защото на всеки в нужда помагал и учил сънародниците си на морал. Знанията му по литература, медицина и астрономия били ненадминати, друг като него нямало по света. А живял той отдавна, преди много столетия, по времето на династията Джин*. Дълбоките му познания и праведните мисли му помогнали да се издигне в обществото, но и като магистрат отсъждал справедливо и не допускал корупция и алчност да властват. Вярвал праведникът, че който постоянно подобрява характера си в синхрон с истинската природа на Вселената, ще живее. И сътвори и написал книгата „Есе за осемте принципа“. В нея се говорело за осем най-важни норми, които трябва да се спазват - честност, състрадателност, толерантност, безалчност, ограниченост и бунтовнически мисли, околните да приема каквито са и всекидневните си задачи да изпълнява. Така живеели съгражданите му, водени от добрите му мисли и до днес името му се помни само с благост и преклонение.

И тъкмо когато китайският мъдрец реши, че разговорът този път е приключил бързо, балканският промишлател поклати многозначително глава. Не, това не беше знак на съгласие, нито примиреност или поражение. В главата му нахлуха мисли от миналото и конници с тежки доспехи запрепукаха в галоп, развявайки конска опашка вместо знаме. Старецът в бели шаечни дрехи затвори очи и картините в съзнанието му започнаха да се сменят с такава скорост, че не успя да пророни дума. Но

Мария Николова спечели с това есе първа награда в конкурса „България и Китай - древни култури“

той беше сигурен, че не е нужно да говори, а само да подсказва на побратима си какво да вижда. Родната земя на мълчаливеца беше арена на велики събития, а народът му бе устоял бури и катаклизми през вековете. Предците му се бяха родили в различни области по света, преди да се съберат на тази свещена земя, която и днес наричаме България.

Привилегия на мъдреците е да успяват да внушат видения и да рисуват действия и картини без излишни многословия, а само със силата на проникновени поучения, идващи от историята. Мисълта му стигна мигновено до китайския философ...

Хан Кубрат от рода Дуло успял преди векове да обедини разединените прабългарски племена, да им остави в наследство много житейски уроци, които се помнят и днес. Разумен и благодетелен управник бил той и така учил синовете си, да уважават мнението на другите, да се вслушват в гласа на народа си и никога да не се разделят, защото само заедно са силни и по братски несломими. Един от синовете му, най-непоколебимият и храбър воин, Аспарух, години по-късно забил знамето с конска опашка по тези тучни земи, където днес се простира България. На много трудности и битки устоял и бащините си заръки не забравил. От далечните азиатски земи донесъл не само мъдрост, но и жажда за успех и знания.

- Книжовност, книжовност ви е липсвала, побратиме, че се е налагало други народи да пишат за вас и от чужди книги да черпите знания за историята си.

Безсловесният старец отмина отново с мълчание апострофа на другаря си и замисли. В това време отново започна поученията си източният мъдрец и за своята писменост и просветност с унес зарзказва.

Преди три хилядолетия още когато другите тънели в невежество и войни, по китайските земи започнали да пишат странни завъртукли, които изобразявали думите им. Нарекли ги йероглифи. След това разбрали, че така може да се съхранят изреченията днес мисли и да се запазят за следващите поколения. Първо на камъни, кости и дърво писали, после на бамбук и коприна, но това не било достатъчно удобно и достъпно. Сръчни и прозорливи майстори тогава открили как да правят хартия, та на нея да рисуват и изографисват с лекота символите си. И процъфтявали науките и знанията, защото записвали учените и философите знанията си за света. Звездите им били притегателна сила от древни времена и астрономията започнала през далекото да изследват Вселената и да тропат познания върху отражението им на земята.

Векове по-късно се родил по източните брегове мислител велик, Кун Фудзъ го нарекли. Проповядвал мъдрецът с вяра и упование, учел млади и стари, че както в семейството всичко се крепи на уважението, отговорността и доверието между членовете, така и държавата трябва да се

управлява - както между баща и син е силна връзката и непоколебима, така и между владетеля и поданиците връзка здрава трябва да има. И днес много от прозренията му ваят с пълна сила и днес след хиляди години доказват правотата си.

„Който говори много, все ще каже нещо, което не е трябвало да казва“; „Който цени златото повече от добродетелите, той в края на краищата губи и златото, и добродетелите“; „Да не говориш с човек, с когото може да се говори, значи да изгубиш човека; да говориш с човек, с когото не бива да говориш, значи да губиш думите си. Умният човек не губи нито човека, нито думите си“... и много други мъдрости и поучения е завещал след себе си мъдрецът от Изтока, известен днес като Конфуций.

„Разсъдливи люде живели и тук, по земите български, нищо че малък народ сме, но големи са мислите и делата ни“, помисли си старецът с бурен перчем.

Подир хан Крум, който първите закони оповестил из Българско и с желязна ръка управлявал, княз Борис I продължава мисията да възроди и пребъде народът и вярата християнска завещал. Синът Борис Симеон след баща си просветно дело най-велико сторил. Когато той царувал, достигнала България славни върхове, книжовност, писменост, наука се развили, строителство, изкуство се разгърнали с темпове дотогава непознати. Да бъдеш българин, още по-достойно и престижно станало. Писател, учен, философ, в Цариград на книги учел, тоз Симеон Велики прославил българското име, мъдростта и жаждата за знания и мощ. Велики го нарекли по-късно историците, че Златен век по нашите земи имало и до днес сме благодарни и плодовете му берем.

- Но вие сте народ тъй малоброен и нямате строежи като нас, монументален градеж като стената Велика, която ни е защитавала през вековете от нашественици нагли и раздори, дворци просторни, позлатени, съкровища несметни, зорко пазени и съхранени, така че и до днес те по света за нашата мощ говорят.

Започнали конструкцията здрава и неразрушима по северните склонове на древната държава. В царството китайско Чу владетелят им Чън започнал строежа преди двадесет и седем века. По-късно други царства продължили и достроявали, съграждали и укрепявали с камъни, дърво и пръст и всеки път по-дълга, по-величествена, по-сигурна стената ставала. За крепост непристъпна, построена от милиони трудови ръце, изпечени във войните и укрепнали във всеотдайна почит към предците и паметта и любов неописуема към родината, зидът днес паметник е дълговечен. И други сгради има по света с внушителни размери, и други старинни постройки са изграждани от древността до днес, но няма друг толкова величествен и необхвтен градеж като Великата китайска стена.

„Да, безспорно е това, ние нямаме строежи като вашите, нито народ милиарден, нито несметни богатства и лъскави позлатени дворци, но ние нашите съкровища ги носим в сърцата, обичайте си пазим и до днес и писменост от братята велики Кирил и Методий пазим и днес ний пишем и четем от тази писменост, що най-светите на нас са завещали. Това е неизмеримо в цифри, тонове богатства и километри крепостни стени. Народът пази паметта на героите ни, живели по тази земя, запазили сме своите корени, традиции и ценности семейни. Макар през трудности, вековни робства, унижения и размирици да е преминала, нацията българска се е запазила и устояла. Това не е ли подвиг и велико дело?“. Мъдрецът все още не мислеше, че спори със своя побратим по съдба и призвание. За българина да защитиш достойнството и паметта на татковината му беше по-скоро мисия, а не безсмислен брътвещ. Кому е нужно да се сравняваме и да доказваме чия хилядолетна история е по-важна и по-значима? Не е ли всеки народ

забележителен и неповторим посвоему? Не води ли миналото на всяка нация до усъвършенстване, не ни ли помага да се учим от грешките си, да осъзнаваме колко важни за нас са животът и делата на предците ни?

Досега мъдрецът от Изтока изричаше факт след факт от древната история на страната си, с които се гордееше с основание, но се случи така, че замълча след последните думи на българина. Прав беше побратимът му, че величието на културата и историята на един народ не се измерва с цифри, нито с годините, през които е съществувал, нито със съкровищата, останали като неми свидетели на минали времена на възход и благополучие.

Днес трябва да сме щастливи, братко, защото живеем сега. Историята е избрала за нас този отрязък от време, в който да оставим своята следа - старецът с присвити очи поглади брадата си и дружелюбно се обърна към другаря си. - Моят народ е с дълга, колкото историята на земята, памет и аз съм горд с това. Културното наследство, завещано от предците ни, е неизмеримо. Писмеността ни е уникална и още от династията Шан** сме започнали да изографисваме думите с йероглифи. Днес използваме около 3000 от тези писмени знаци, а общо са около 10 000. Само народ с дълбоки корени и богата душевност може да притежава толкова голям брой символи. Но... и ти, братко, си прав да се гордееш със завещаното от вашите предци дарове.

„Ето, нали ти казах, че всъщност спор помежду ни няма. Нека просто си стиснем ръцете и се зарадваме на живота си. Нека живеем днес така, че утре потомците ни да ни споменават с добро!“ Старецът с балканско потекло се усмихна сякаш на себе си тихо и умислено...

Заслушана в разговора на двамата мъдrecи, се оставям на порива си, яхвам буниния кон на историята и препускам в галоп през години, десетилетия и векове, после спирам за малко, за да взема със себе си най-важните уроци. По пътя тук-си ми се изпречат нови и нови събития и факти, всеки от които има значение за хода на прогреса и развитието.

Сънувах ли този странен сън, или наистина бях там, безмълвен свидетел на срещата на мъдреците? Всичко беше истинско и реално, а историята, която чух правдива. Сега си спомни и ти... Затвори бавно очи и си представи как обръщаш страниците на историята. Едно, две, три... ето че попадна в свят на спомени и отминали времена. Хората, които виждаш там, са живели преди много години, творили са и са работили здраво и упорито, за да има днес всички тези блага. България и Китай са едни от най-древните народи с хилядолетна история и култура. За нас днес е важно да пазим и развиваме наследството, което ни е завещано. Ние просто го пренасяме и добогатяваме, то не ни принадлежи по право, а сме длъжни пред потомците ни да го предадем нататък.

Колко са далечни мислите, когато си представиш Китай - огромна и поглъщаща страна? Колко са близки чувствата ти, когато се сетиш за българските културни традиции и устои? Така е с всеки един от нас, независимо какъв е произходът му и езикът, който говори. Горда съм с нашата история, но съм щастлива, че изучавам пъстрата и многолика история, сътворена по китайските земи.

Опитай и ти. Сигурна съм, че ще ти хареса вкусът на познанието и родовата памет, градена през вековете. Екзотична и далечна, но съвременен толкова средна и близка на нашата е източната мъдрост и колоритна култура на китайския народ. Когато осъзнаем различията и приемем индивидуалността си, ще усетим връзката и сходството на народите ни.

* Династията Джин - 265-420 г. сл.н.е.

** Династията Шан - 16л в. пр.н.е.